

Innst. 217 S

(2013–2014)

Innstilling til Stortinget frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen

Dokument 8:59 S (2013–2014)

Innstilling frå kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen om representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og Ivar Odnas om innføring av ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen

Til Stortinget

Samandrag

Dokumentet inneheld dette framlegget:

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag til innføring av ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst ein time fysisk aktivitet kvar dag.»

Merknader frå komiteen

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Christian Tynning Bjørnø, leiar Trond Giske, Martin Henriksen, Tone Merete Sønsterud og Marianne Aasen, frå Høgre, Henrik Asheim, Norunn Tveiten Benestad, Kent Gudmundsen og Kristin Vinje, frå Framstegspartiet, Sivert Bjørnstad og Bente Thorsen, frå Kristeleg Folkeparti, Anders Tyvand, frå Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, frå Venstre, Iselin Nybø, og frå Sosialistisk Venstreparti, Torgeir Knag Fylkesnes, viser til representantforslaget.

Komiteen viser til at sammenhengen mellom fysisk aktivitet og helse er godt dokumentert. Helsedirektoratet har regnet ut at personer som er fysisk aktive, i gjennomsnitt vinner åtte kvalitetsjusterte

leveår (QALY) i et livsløpsperspektiv sammenliknet med personer som er inaktive. Fysisk aktivitet kan brukes i forebygging og behandling av om lag 30 ulike diagnoser og lidelser. Det er gjort en rekke utregninger på samfunnsgevinsten ved økt fysisk aktivitet. Velferdsgevinsten kommer av flere leveår og økt livskvalitet. Dersom de som er inaktive eller utilstrekkelig aktive øker sitt fysiske aktivitetsnivå til å være fysisk aktive, vil det, ifølge Helsedirektoratet, føre til en potensiell velferdsgevinst i Norge tilsvarende 239 mrd. kroner hvert år.

Med unntak av de helt yngste barna er det fysiske aktivitetsnivået i Norge i dag urovekkende lavt. Samfunnets krav til kroppsbruk har blitt kraftig redusert de siste tiårene, og i mange sammenhenger er det tilrettelagt for at fysiske anstrengelser ikke skal være nødvendig. Det er særlig hverdagsaktiviteten knyttet til daglige rutiner som har gått ned. Allerede fra 6–9-årsalderen blir aktivitetsnivået redusert. Blant 9-åringene oppfyller 86 pst. av guttene og 70 pst. av jentene anbefalingene om i gjennomsnitt minst 60 minutter daglig fysisk aktivitet. Blant 15-åringene er tilsvarende tall 58 pst. blant guttene og 43 pst. blant jentene. Bare én av fem voksne oppfyller anbefalingene til fysisk aktivitet.

Komiteen viser til at forslag om økt fysisk aktivitet og tiltak for bedre folkehelse har blitt fremmet og behandlet i Stortinget en rekke ganger de siste årene. I Dokument 8:118 S (2011–2012), representantforslag fra stortingsrepresentantene Mette Hane-kamhaug, Øyvind Korsberg, Tord Lien og Bente Thorsen, ble regjeringen bedt om å fremme de nødvendige forslag om å innføre fra høsten 2013 én time fysisk aktivitet hver dag for elever i grunnskolen, med en tilsvarende økning av rammetimetallet. Forslaget fra Fremskrittspartiet ble vedlagt protokollen, jf. Innst. 40 S (2012–2013).

Komiteen viser til Dokument 8:23 S (2012–2013), representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Knut Arild Hareide og Kjell Ingolf Ropstad, som ble behandlet i Stortinget våren 2013 og hvor det ble fremmet ti konkrete forslag til tiltak for økt fysisk aktivitet og bedre folkehelse. Forslagsstillerne tok her blant annet til orde for å innføre én time fysisk aktivitet hver dag på alle trinn i grunn- og videregående skole innenfor dagens timetall, utarbeidelse av kvalitetskrav til skoler og barnehagers utearealer, innføring av en nasjonal ferdighetsprøve i svømming på 4. trinn i grunnskolen som alle elever må bestå før svømmeopplæring kan avsluttes, og utarbeidelse av en handlingsplan for rehabilitering og nybygging av svømmeanlegg. Komiteen viser til at stortingsflertallet 19. mars 2013 valgte å vedlegge alle forslagene til protokollen, jf. Innst. 228 S (2012–2013).

Komiteen viser til at mange av forslagene fra Dokument 8:23 S (2012–2013) ble drøftet på nytt i forbindelse med Stortingets behandling av Meld. St. 34 (2012–2013) «Folkehelsemeldingen. God helse – felles ansvar» som ble fremmet for Stortinget 26. april 2013. Meldingen inneholdt i realiteten kun to konkrete tiltak hvor regjeringen forpliktet seg til å følge opp. Regjeringen varslet at den ville gjennomføre en kampanje om fysisk aktivitet for å øke befolkningens kunnskap om betydningen av fysisk aktivitet og helsekonsekvenser av fysisk inaktivitet. Regjeringen ville også bygge ut kapasiteten og bedre kvaliteten i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. I spørsmålet om fysisk aktivitet i skolen ville regjeringen «vurdere hvordan skoledagen kan organiseres slik at elevene sikres minst en time fysisk aktivitet hver dag».

Komiteen viser til følgende flertallsmerknad i helse- og omsorgskomiteens innstilling om Folkehelsemeldingen (Innst. 478 S (2012–2013)):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til komiteens høring tirsdag 21. mai 2013, hvor et stort antall av deltakerne tok til orde for at det bør innføres én time daglig fysisk aktivitet i skolen. Flertallet viser til at mer enn 20 organisasjoner har støttet en kampanje for å fremme én times fysisk aktivitet hver dag i skolen. Flertallet viser til at fysisk aktivitet er viktig for normal vekst og utvikling hos barn og unge. Regelmessig fysisk aktivitet øker konsentrasjonsevnen, gir mer fysisk og psykisk overskudd, bedrer hukommelsen og øker selvtilliten. Ved å sette av mer tid til regelmessig fysisk aktivitet i skoler og barnehager vil man kunne gi barna bedre forutsetninger for læring og samtidig øke trivselen og forebygge psykiske problemer.»

Komiteen viser til at skolen er en sentral arena i arbeidet med å utvikle holdninger og gode aktivitetsvaner, og til å jevne ut sosiale forskjeller i levevaner og helse. Fysisk aktivitet i barndommen legger grunnlag for mestring, trivsel og velvære senere i livet. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at skolen må tas i bruk som forebyggingsarena i arbeidet for å nå folkehelsemålene våre for et godt samfunn.

Komiteen viser til at Helsedirektoratet i sin rapport om kunnskapsgrunnlag for fysisk aktivitet (IS-2167) dokumenterer at det har vært økende interesse for friluftsliv i barnehager og på grunnskolens barnetrinn, men at det ser ut til å være en nedgang i friluftaktiviteter og uteundervisning på ungdomstrinnet. Høsten 2013 ble det etablert et nasjonalt kompetansesenter for mat, helse og fysisk aktivitet ved Høgskolen i Bergen for å styrke dette arbeidet i barnehager og skoler. Komiteen mener at etablering av et nasjonalt kompetansesenter er en viktig satsing som bør kombineres med å sette tydelige mål om fysisk aktivitet i skolen.

Komiteen viser til at Nasjonalforeningen for folkehelsen, Kreftforeningen, Norsk Fysioterapeutforbund, Legeforeningen og Norges Idrettsforbund har stått sammen om kravet om å tydeliggjøre skolens folkehelseansvar. Disse organisasjonene mener det må settes et klart og forpliktende mål om én times fysisk aktivitet om dagen for alle skoleelever på alle trinn, tilrettelagt eller ledet av kompetent personell. Organisasjonene tar til orde for at ordningen må forankres i opplæringsloven, slik at dette blir en lovfestet rett, men også en plikt for skolene til å tilby fysisk aktivitet for alle elever. De legger vekt på at ordningen må legges opp slik at alle elever får tilpasset opplæring, slik at hvert enkelt barn opplever mestring. Komiteen merker seg organisasjonenes syn på skolens folkehelseansvar gjennom et forpliktende mål om én time daglig fysisk aktivitet for alle skoleelever. Komiteen understreker at kommuner må kunne gjøre lokale tilpasninger, og at det må være rom for å ha flere måter å gjennomføre ordningen på.

Komiteen peker på at tilrettelegging for daglig fysisk aktivitet kan gjøres på flere måter. Kommunene og skolene bør allerede i dag utnytte det lokale handlingsrommet bedre ved blant annet å organisere skoledagen mer fleksibelt, med mål om å gi elevene muligheter til å være fysisk aktive. Slik aktivitet kan tilrettelegges både i skolens utemiljø og i gymsaler eller andre egnede rom innendørs. Komiteen peker også på at det i mange fag kan være naturlig å kombinere fysisk aktivitet med undervisning og faglige aktiviteter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti.

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det bør legges til rette for daglig fysisk aktivitet for elevene i grunnskolen. Fysisk aktivitet i skolen er viktig i et folkehelseperspektiv, og det er grunn til å tro at det også kan være positive effekter i samspillet mellom fysisk aktivitet og læring. Flertallet mener det må legges til rette for fysisk aktivitet i skolen på en slik måte at det ikke går ut over innsats i andre fag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener det var feil å fjerne frukt- og grøntordningen i skolen. Folk med lang utdanning og god økonomi beveger seg mer, spiser sunnere og lever lenger. Kosthold er blitt et klassespørsmål, og mat og bevegelse må ses i sammenheng. Derfor er det etter disse medlemmers syn viktig at nasjonalt kompetansesenter for mat, helse og fysisk aktivitet arbeider spesielt for å øke forståelsen for kostholdets innvirkning på skolearbeidet. En samfunnsøkonomisk analyse utført av Sosial- og helsedirektoratet viser at det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å innføre en frukt- og grøntordning i skolen, og viser til en dansk studie som kommer fram til at folks levealder kan øke med inntil 1,5 år ved å øke det daglige frukt- og grønnsaksinntaket fra 250 til 500 gram pr. person pr. dag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil at regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre én time daglig fysisk aktivitet for elever fra 1.–10. trinn. Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre én time daglig fysisk aktivitet for elever fra 1.–10. trinn.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre viser til svarbrev 29. april 2014 fra Kunnskapsdepartementet der statsråden viser til at valgfaget «Fysisk aktivitet og helse» er det mest populære av samtlige valgfag på ungdomsskolen. Disse medlemmer merker seg videre at Kunnskapsdepartementet samarbeider med Helse- og omsorgsdepartementet om hvordan man best mulig kan legge til rette for at skolene sikrer elevene daglig fysisk aktivitet. Disse medlemmer ber regjeringen følge opp dette på egnet måte.

Disse medlemmer er godt kjent med den positive betydningen både et sunt kosthold, som også innebærer inntak av frukt, og fysisk aktivitet har for barn og unge. Disse medlemmer ser det som positivt at skolen legger til rette for et sunt kosthold, men vil fremheve foreldrenes ansvar for at deres barn har et sunt og variert kosthold.

Komiteen er positiv til at Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet skal ha en sentral rolle i oppfølging av fysisk aktivitet, ha fokus på helsen til barn og unge og bidra aktivt til å stimulere til et sunnere kosthold i skolehverdagen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre og Fremskrittspartiet, mener det er svært viktig å bidra til å øke elevenes daglige fysiske aktivitet, men legger til grunn at dette gjøres innenfor dagens timetall.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det i Høyre–Fremskrittspartiet-regjeringens politiske plattform står at den vil «legge til rette for at skolene sikrer daglig fysisk aktivitet for elevene.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa fremje forslag til innføring av ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst ein time fysisk aktivitet kvar dag, innanfor dagens timetal.»

Forslag frå mindretal

Forslag frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om hvordan man kan innføre én time daglig fysisk aktivitet for elever fra 1.–10. trinn.

Forslag frå Kristeleg Folkeparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa fremje forslag til innføring av ei ordning som sikrar elevar på 1.–10. trinn minst ein time fysisk aktivitet kvar dag, innanfor dagens timetal.

Tilråding frå komiteen

Komiteen har elles ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjere slikt

v e d t a k :

Dokument 8:59 S (2013–2014) – representantforslag frå stortingsrepresentantane Kjersti Toppe, Trygve Slagsvold Vedum og Ivar Odnnes om innføring av ein times fysisk aktivitet kvar dag i skulen – vert å leggje ved møteboka.

Oslo, i kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen, den 27. mai 2014

Trond Giske

leiar

Anders Tyvand

ordførar